

C:\Users\Plazma\Desktop\300\Strugacti - Venuse-Staziste.pdb

PDB Name: Strugačti-Venuše-Stážisté
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 26.4.2006
Modification Date: 26.4.2006
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Venuše. Archaismy

Jura stál vedle Žilina, hleděl na památník Prvním a zdálo se mu, že se ocitl ve filmu o dobytí Venuše. Navíc byl trochu bez sebe, jako by byl nezvanou osobou a neměl právo pobývat poblíž lidí, kteří zde přistáli jako první, před hrubě otesaným čedičovým balvanem, na němž zchladly úlomky legendárního tanku zničeného atomovým výbuchem; pod nízkým nebem, po němž neustále plula nachová mračna. Takový pocit má jistě klouček, který najde kdesi v lesíku poblíž Brjanska rezavé dělo, zabořené lafetou v zemi. Náhle zapracuje jeho fantazie a před očima se mu mihají - v divadelním kouři mužné profily z filmového plátna.

Oba dost dlouho postáli uprostřed širokého čtvercového náměstí a hleděli na nápis vytesaný do čediče. Po náměstí se prudce mihaly prашné závoje, lehké jako dým, rudé záblesky se odrážely od nízkých kopulí budov; v nohách bylo slabě, ale naléhavě cítit chvění daleké Golkondy.

První se pohnul generální inspektor. Zvedl ruku, otřel si s ramene černošedý popel a na strnulých nohách zamířil k raketomobilu. Tam se zastavil, otevřel dveře, nevstoupil však do kabiny, ale ohlédl se a udiveně i dotčeně zvolal:

„Tak kde jsi... é... Ivane?“

Žilin stiskl Jurovi ruku nad loktem, kývl mu za průhledným okénkem přilby a utíkal za Jurkovským. Jurkovskij suše oznámil:

„Alexeji,... é... pojedeme.“

„Jedte,“ řekl Bykov. „Žiline!“

„Poslouchám, Alexeji Petroviči.“

„Nezapomeňte...“ Ted' Bykov pootočil hlavu a Jura zahlédl na jeho tváři neradostný úsměv. „Nezapomeňte, že doprovázíte generálního inspektora.“

„Prosímte, Alexeji,“ řekl Jurkovskij.

Zakašlal a hlavou napřed vstoupil do raketomobilu. Žilin tam vlezl za ním a zavřel dveře. Zpod stroje vylétl obláček černého prachu. Zableskl se jazyk modrého plamene. Úzký raketomobil s ostrým nosem, jako torpédo, poskočil, roztáhl krátká šupinatá křídla, vrhl se nachovým nebem ke kopulím na druhé straně náměstí a zmizel. Jo, ten Žilin!

„Jdeme, Michail,“ řekl Bykov tiše.

Stál Michailu Antonoviči za zády a sledoval, jak se pod průhlednou přilbou skafandru třese holá hlava starého navigátora.

„Jdeme,“ opakoval Bykov.

„Hned, Aljošenko,“ zamumlal Michail Antonovič. „Jen ještě minutku...“

Postál ještě chvíli před památníkem, pak vzlykl, odvrátil se a šoural se k terénnímu vozu. Řidič uctivě seskočil a podržel mu poklop.

„Jdeme, prakticante,“ řekl Bykov.

Správce města „Port Golkonda“ jim poskytl velkolepý pětiosý terénní automobil a přidělil řidiče. Dokonce i Jura věděl, že to je neslýchaná pocta - na venušských základnách trvale scházely dopravní prostředky, lidé a spousta dalších věcí. Ale Bykov byl takto počten buď proto, že kapitán „Tachmasibu“ byl dávný přítel generálního inspektora MSKS (Mezinárodní správy kosmických spojů), nebo proto, že byl kapitánem „Tachmasibu“.

„Sedněte si vedle řidiče,“ řekl Bykov.

S hekáním si sedl na zadní sedadlo k Michailu Antonoviči. Jura skočil za ním, řidič položil prsty na řídicí panel, napůl se otočil a tázavě pohlédl na Bykova.

„Silnice číslo tři,“ řekl Bykov. „Na severozápad. Znáte to tam?“

„Znám, Alexeji Petroviči,“ odpověděl řidič. „Jermakovův břeh?“

„Ano. Jermakovův břeh.“

Řidič stiskl nějaké klávesy. Vůz se měkce, bez trhání, rozjel, přelétl náměstí, sjel do širokého průjezdu mezi plochými nízkými budovami a vyřítl se na skleněnou silnici. Objevila se černá poušť, rovná jako stůl. Daleko vpředu, u obzoru, zanikala v matném šeríkovém oparu, protkaném nejasnými záblesky. Během prvních kilometrů mlčeli. Jura soustředěně pozoroval přímý pás silnice, svítící jako rudý blesk běžící pod koly vozu. Pak se řidič zamyšleně zeptal:

„Tak se snad seznámíme, ne?“

Jura se na něj zvědavě podíval. Řidič také neměl více než dvacet let, měl snědý, živý, ale nepěkný obličej a Jura neměl důvod, aby seznámení odmítl.

„Jmenuji se Jura,“ řekl. „Borodin.“

„Já se jmenuji Vasilij,“ řekl řidič. „Gorčakov. Syn Ivanovič.“

„Dělník?“ zeptal se Jura věcně.

„Dělník. Servomechanik.“

„Já jsem svářeč,“ sdělil Jura.

Řidič na něj zmateně pohlédl.

„Svářeč? Jste přece praktikant.“

„No, jako že praktikant,“ svěřil se Jura. „Ale vlastně jsem svářeč. Už jste tu dlouho?“

„Na Venuši? Skoro dva měsíce. Brzy mě vystřídají.“

Něco širokého a tmavého slétlo z nízkého červeného nebe, mihlo se přes silnici a zmizelo v poušti. Jura se nadzvedl.

„Co to je?“ zeptal se vzrušeně. „Nějaký živočich?“

Vasilij chvíli mlčel, zapnul jasný reflektor a odpověděl:

„Nevím. Vlastně možná živočich. Z bažiny sem zalétají všelijací. V bažině je těch tvorů až černo, jak černá vrána.“

„Ptáci?“

„Proč zrovna ptáci? Já jenom říkám, že to nikdo neví. Není to potřebné, obejdeme se bez toho.“

Jura řekl pohrdavě:

„Ale mělo by se to vědět.“

„My tu nejsme kvůli tomu,“ řekl Vasja důrazně. „My jsme tu na práci.“

Jura rozhořčeně pokrčil rameny. Lidé bez zvědavosti a fantazie ho vždycky roztrpčovali. Nezajímat se o takové věci, jako o živé tvory na jiné planetě, se mu zdálo být příznakem duševní ubohosti. Vasilij Gorčakov syn Ivanovič, jakoby se ospravedlňoval, upřesnil:

„Na volný lov nás nepouštějí, do bažin se vydávají jenom biologové. Ale my jezdíme do Golkondy a zpátky. Když jednou pár lidí šlo do bažin - neposlechli - tak je, a dobré kluky, tento... přes stojící strom.“

„Cože?“ nerozuměl Jura.

„No... přikázali, aby se postavili na záda, a rozsekli jim bílá bedra až do černého masa.“

„Nerozumím,“ přiznal Jura čestně a s jistým úsilím zahnal myšlenku na fyzickou likvidaci.

„Prostě je se záznamem vrátili na Planetu.“

„Tak proč to neřekneš hned?“ čertil se Jura.

Řidič se jen usmál. Jura se rozzlobeně odmlčel. Cesta byla prázdná, jenom jednou se v protisměru přehnal podobný terénní vůz, řítící se šílenou rychlostí na čtyřech kolech. Ostatních šest kol měl zvednutých. Jura stačil pod průhledným pancířem korby zahlédnout husté řady nějakých třpytivých válcovitých předmětů.

„Co to vezl?“ zeptal se za zády Bykov.

„Hotový produkt, Alexeji Petroviči,“ odpověděl Vasilij.

„Nějaké divné balení...“

„To je nedávného data,“ sdělil Vasilij. „Přeprava ve vysokém vakuu. Neobyčejně výhodná. Ve vzrušeném stavu.“

„Aha,“ řekl Bykov. „Už jsem o tom zaslechl.“

Jura poznal podle tónu řeči řidiče, že si řidič Alexeje Petroviče velice váží a sklání se před ním. Vysvětloval jakýmsi provinilým tónem, jako by mu nebylo vhod, že ví více než slavný Bykov. Ale co to v něm je? - pomyslel si - asi postě - Jura a podíval se do oválného zrcadla nad štítem proti větru. Bykov seděl rozvalený na opěradle sedadla a díval se vpravo, do černé dýmající pouště. Jeho tvář cihlové barvy byla klidná, zachmuřená. Díval se na černé duny, kterými před dvaceti lety, sám zraněný a umírající, vlekł na zádech Jurkovského. Tenkrát tu nebyla žádná lesklá silnice, ani město pod pružnou, průhlednou kopulí, ani silné stroje, pracující kdesi vpředu, na kouřových březích Golkondy... jenom spálený transportér už tu tehdy byl a v něm ohořelá mrtvola velitele expedice. A kdyby ses ptal na Bykova - co je Bykov? Není nač. I ten filmový herec, který ho hraje, je vysoký chlapák s mužným profilem... Takový nějaký zvláštní člověk, nikomu se nepodobá, všechny nadchne, nakazí mužností, vůdce... To je ono: člověk se vzhledem vůdce. Ale Bykov nevypadá jako vůdce. To už vím z dřívějšíka. A ty jeho zvyky... Když dám vedle sebe Žilina a Bykova a zeptám se: který z nich je tvrdým velitelem proslavené lodi, kdo hromadí hrdinské činy? Náhle řekneš: Žilin. Nikdo neuvěří, že Žilin nejen podléhá Bykovovi, coby kapitánovi, nejen si váží Bykova jako mistra a hrdiny, ale navíc se učí od Bykova jako z učebnice. Ani Jura sám dosud nechápe, že se takový chlap může učit od Bykova, když je vedle něj jeho dávný přítel Jurkovskij, a stejně, cožpak Jurkovskij neprokazuje svoji úctu a náklonnost k Bykovovi, i když s ním snad v ničem nesouhlasí? Nebo je to tím, že herec hrál hrdinu ze starých dob, ne z doby pokoření vesmíru, kdežto Bykov je hrdina nové doby, není romantická postava typu Jurkovského, vynikající na jakémkoli pozadí, ale nevýrazná postava, splývající s ostatními lidmi, přesto jejich vůdce, který z nich zároveň čerpá sílu.

„Zahněte doprava,“ řekl Bykov.

„Ano, je to někde tady,“ zamumlal Michail Antonovič.

Jura se rozhlédl. Vůz odbočil na pahorkatou rovinu, na níž stály ostré sloupovité skály, podobné lesu, který shořel.

Všude ležely skalní úlomky roztroušených tvarů, napolo zasypané černým pískem. Terénní vůz se vřítel do rozsedliny. Zajímalo by mě, jak vidí Venuši Michail Antonovič a kapitán? Pro mne je to zamračená zlá poušť, černé se zlověstně nachovým, práce - ne, už jen holé přežití v tom pekle je už hrdinství, čin nesmrtelné slávy. Mohu se vychloubat: byl jsem na Venuši. Je to tam horší než v prázdném prostoru Vesmíru. Je tam černá radioaktivní poušť, nachové nebe jak v pekle, neživé neustále pracující železo a hrstka lidí, ukrývajících se pod průhlednými a neprůhlednými úkryty před výbušným plynem, smrtícím zářením, pětisetstupňovými teplotami. A já jsem tam byl a dokonce cestoval po skleněné silnici vedoucí do samotného pekla. V samotném pekle jsem pravda nebyl, tam mě nepustili, tam pouštějí jenom mechanismy, ale zato jsem viděl kamenné zuby Venuše a přihlížel, jak velký kapitán stojí mezi těmi zuby a vzpomíná na zašlé dny. Takže, jak vidí Venuši kapitán? - a řekněme, Michail Antonovič? O Vasjovi mluvit nebudeme, on ji bere stejně

jako já a děsně se pyšní svou odvahou a svými mužnými přáteli. Ačkoliv lidé se tu střídají každé tři měsíce. Takže: co vidí Bykov a Michail Antonovič?

Když pojedeme po skleněné cestě na sever, přijedeme ke břehům Kouřového moře. Ukazovali ho v kině - obludná kaše stoupajícího prachu, kouře, par a malých atomových výbuchů. Na březích Kouřového moře neúnavně pracují všemožné kombajny. Koušou, žvýkají, polykají prach Golkondy, jejich útroby přetavují a vytvářejí cenné suroviny, které pak v nádobách s vysokým vakuem cestují na Planetu. Jak se jmenuje inženýr, který dostal první prémii MSKS za univerzální kombajn? Ale to není důležité... Tak jo, na severu je tábor strojů. Někde vprostřed nich se plazí titanové želvy s dělníky. Ti dohlížejí na stroje a střídají se každé dvě hodiny. Celkově práce na Golkondě postupují velice opatrně - ve dvanácti směnách, s trojnásobnou bezpečnostní zálohou. Ano... Dělníci v titanových želvách. Veselí mládenci, jako já sám. Jo. Když pojedete po skleněné cestě na jih, vrátíte se do města. Vpustí vás přechodovou komorou, deaktivují váš oděv, vrátíte se do podzemního hotelu (kolem čedičového balvanu s nápisem „Prvním“), povečeříte, vypijete čaj nebo jiné nápoje, pak si lehnete a odpočínáte si. Vedle vás budou veselí mládenci... a kluby... a oranžérie... a koncertní sál... a knihovna... a to všechno, pravda, dva kroky od černo-nachového pekla. To je celý ten rozdíl. Já vidím peklo a hrůzu, ale Bykov vidí stroje, cestu, město s čítárnami. Kde je teď cesta, tam lezl kdysi po čtyřech, aby zachránil přítele a také obrovský počín. Tam, kde teď stojí a ztěžka vrtí hlavou, tam přišel o jednoho člena výpravy; kde je teď hotel s nápoji, tam kdysi vyl nesnesitelnou žízni a kousal si jazyk, aby nevypil poslední hlt vody v termosce.

Bylo to tak? Ano, přesně. Ale já mám taky právo na svůj názor. Mně se tu nelíbí, a mám na to právo, ať si tadyhle stojí Bykov, jehož zásluhou vyrostla na Golkondě města. Ale mně jsou teď města málo - chtěl bych tu mít zelené parky, modré nebe a kde co, aby se lidé nemuseli ukrývat pod zemí... Aha, tohle je nejméně příjemné. To nebylo ani na Marsu. Když člověk někam přijde, musí usilovat o to, aby tam chodil zpřímá.

Bykov a Michail Antonovič se pomalu vzdalovali od terénního vozu, obcházejíce žulové balvany a ostrohranné trčící skály. Vasja a Jura zůstali u vozu. Řidič se zvědavě rozhlížel.

„Ty jsi tady poprvé?“ zeptal se Jura.

„Klidně si to myslí,“ odpověděl řidič. „Před dvěma měsíci jsem tudy jezdil... přesněji, víc k východu... stavěli tady automatické meteostanice, ale od té doby jsem tady nebyl. Nepříjemné místo, co?“

Jura se ušklíbl. Přesně stejná slova na tomtéž místě pronesl Bohdan Spicyn ve filmu o dobytí Venuše.

„Brzo se vracíš na Planetu?“ zeptal se po odmlce.

„Ano,“ řekl Vasilij. „Za měsíc - půldruhého. Mám zkouškový termín.“

„A potom?“

„Možná se vrátím,“ řekl řidič nejistě. „Ale z nás se sem málokdo vrací.“

„Proč?“

„Na jedné straně...“ Vasilij se zamyslel. „Rozuměj, tady není moc zajímavá práce. Výroba běží, s novinkami pracují jenom sami výrobci, ale ostatní rutinně nastavují přístroje - to je všechno. Expedice máme zakázané, na to přilétají specialisté. Nuda, přáteli, dobrý chlápku. A na druhé straně - na Zemi čeká spousta dobrovolníků. Roky čekají na své pořadí.“

„Je to tak,“ souhlasil Jura. Je to jeden dva roky, co také zatoužil po Venuši. Čekací fronta sestávala hlavně z nekvalifikovaných kluků, kdežto kvalifikované a žádané pracovní síly směřovaly na Mars a na asteroidy. Venuše už nepotřebovala tolik pracujících - tvůrců, jako obsluhovateli automatiky. Proto Juru snadno odradili od tohoto záměru.

„Ale nepovídej,“ řekl najednou Vasilij. „Zocelíš se tu dobře. Ne sice v průmyslové problematice, ale v disciplíně. Práce je tady jednoduchá a nudná, ale pravidla disciplíny taková, že děti vyprávějí, jak člověk po návratu z Venuše přijde domů a ze zvyku stojí půl hodiny ve dveřích - deaktivuje se. Jak porušils pravidla - šlus, onemocněls nebo ses poranil. Padej zpátky na Zem.“

„A kolik jich tak posílají?“ zajímal se Jura.

„Tak asi pět měsíčně. Nejvíc v prvních dnech nové směny. Nejvíc Taliány, kdovíproč, a Řeky. Netrpělivé, temperamentní lidi.“

„Je to tady tak nebezpečné?“

„Ne, prosímte. Ale samozřejmě zůstat tu nemůžou. A je to velká ostuda. Vyřazen kvůli nemoci, způsobené nedisciplinovaností.“

Bykov a Michail Antonovič se vrátili. Tvářili se oba vážně a soustředěně. Bykov řekl: „Jedeme dále na sever.“ Terénní vůz zacouval, několik vteřin protácel kola v závěji lehoučkého prachu (Vasilij procedil mezi zuby: „Aj, ty vlčí žrádlo, pytel trávy...“) a vyřít se na silnici. Za půl hodiny oblast „Venušinyh zubů“ skončila, vůz vyjel na pahorek, a Jura na vlastní oči spatřil Uranovou Golkondu.

Před nimi, asi pět kilometrů daleko, stála stěna prachu a kouře, táhnoucí se doleva i doprava, mizící dole u obzoru v šedočerném oparu. Stěna sechvěla, vlnila, houpala, jako gigantická záclona v průvanu. Nad stěnou clonila červené nebe uhlavě černá hora nehybného dýmu, protkaná blesky - světoznámý sloup spálených plynů, deroucí se z bezdných hlubin atomového vulkánu. K jejich zdroji bylo velmi daleko, nejméně sto kilometrů, a rozžhavená fontána plynů, popele a kamení se zdála dokonale nehybnou. Půda pod vozem se třásla, černý mastný písek nadskakoval jako na třesoucím se plátu plechu.

Řidič se obrátil na Bykova:

„Mám zapnout vnější mikrofon, Alexeji Petroviči?“

„Ne,“ řekl Bykov.

Také se díval dopředu, ne však na černou horu nad stěnou kouře, ale dolů, pod dýmovou stěnu, kde se uprostřed shluků rozpálených skal lopotily mechanismy, které odtud vypadaly droboučké, nepatrné. Mnohoruční roboti rozbíjeli skály, proráželi průchody, převraceli balvany a hryzali, hryzali a hryzali horninu, neúnavně a jednotvárně. Za záclonou

prachu, v mdlém červenavém soumrácném světle bylo sotva vidět pohyby kovových souprav, kulatá tělesa univerzálních exkavátorů byla úplně nezřetelná, ale právě ty vytvořily uprostřed skal hluboké jámy hald a sypké náspy hlušiny. Bykov musel být spokojen.

Vasilij se zabýval zaměřovačem, mumlaje si něco pod nos. Za několik minut se opět obrátil na Bykova:

„Dozorčí této skupiny je sedm kilometrů na západ, Alexeji Petroviči. Mám ho zavolat?“

„Ne,“ řekl Bykov.

„Tak pojďme blíž,“ řekl Michail Antonovič.

Řidič pohotově sáhl do řídicích kláves. Silnice zde končila rozlehlým prostranstvím, upraveným jako montážní dok.

V kovoplastových boxech zde stály rezervní mechanismy zabalené do kapronu a průhledných fólií. Za dokem začínal původní povrch, který terénním vozem začal nemilosrdně házet. Za několik minut řekl Bykov:

„Zastav.“

Terénní vůz se zastavil.

„Další jízda není zcela bezpečná,“ řekl Bykov. „Můžeme...“

„Můžeme ještě jet tak půl kilometru,“ navrhl Vasilij.

„Můžeme,“ pokračoval Bykov, jako by ho neslyšel, „tady vystoupit, postát a pozorovat. Není vůbec nutné chodit ke Kouřovému moři blíže.“

Opět vystoupili z vozu. Jura vystoupil za Bykovem na nevelký kopec, nohy mu vázly v kypré půdě. Vasilij se držel vedle nich. Stěna kouře byla docela blízko, ani ne kilometr. Stroje však už nebylo vidět, jenom tu a tam nad haldy vzlétaly proudy červenozelené páry a fontány písku. Jura se podíval na druhou stranu. To místo bylo hrozně ošklivé, připomínalo rudný povrchový důl z nějakého historického filmu o carských dobách. Všude byla rezavá rozrušená půda, poškrábané skály, jakési vařící, dýmající louže... Nad tím se vznášelo hnusné, nažloutlé mračno. Ale Bykov byl zřejmě spokojen. Ovšem on měl právo být spokojený. Venuše je zapřažena a pracuje pro Zemi, pro lidi. Ale to je jedno, tady to přece jde udělat lépe!

Mlha nad sypkými kopci se pomalu zvedala. Jura na vteřinku uviděl, jak se asi dvěstě metrů daleko, mezi rezavými haldami, něco pohnulo a skočilo do strany. Chtěl o tom říct Vasiliji, ale místo toho se zeptal:

„Tady jsou nějaké živočichové? Nebo to taky nevíš?“

Vasilij zavrtěl hlavou.

„Tady je 350°C, ty skopová hlavo. Jaký živočich by tu asi tak přežil?“

„A co rudý povlak?“

„Povlak není živočich.“

„A co to teda je - záplata, co leze?“

Vasilij se na Juru nechápavě podíval. Pak vážně řekl:

„Rudý povlak je radiosilikát. Je to věc. To, že má některé vlastnosti živých bytostí, ještě nic neznamená. Děláme z toho pouzdra na mikroknihy.“

„Z čeho?“

„Z radiosilikátu. Až se vrátíme, dám ti jedno na památku. Jeden náš technik se tím zabývá. Má k dostání všechno: různá pouzdra, obaly na knihy, parádní pásky pro děvčata. Pěkná barva, trvanlivý materiál, pružný, neodře se... Není horší než kůže. Však uvidíš.“

„Pouzderka,“ zamumlal Jura. „Tachmasibova záhada.“

„Cože? Jo... Tachmasibova záhada. No a co? Hodně záhad takhle skončí. Ale když tě zajímají zvířata, pořidej se k výpravě biologů do bažin. Tam je těch dobráků spousta...“

„Tam je!“ přerušil ho Jura.

Tentokrát zřetelně uviděli asi půl kilometru na západ na hřebenu haldy několik rychlých, tmavých siluet.

„Kdo to je?“ zeptal se Jura zmateně.

„Outsideři, fakticky,“ řekl Vasilij, upřeně zírající do mlhy. „Motají se tu, ničemové...“ Nervózně si posunul na břicho podlouhlé pouzdro s pistolí.

„Ale,“ řekl Jura. „Nech mě podívat.“

„Není na co,“ řekl Vasilij. Otočil se a přistoupil k Bykovovi. „Alexeji Petroviči,“ řekl tlumeným hlasem, „potloukají se tu outsideři.“

„Kde?“ zeptal se Bykov.

Vasilij ukázal rukou.

„Tam. Teď jsme je viděli s praktikantem.“

„K čertu, tak ať se potloukají.“ řekl Bykov lhostejně a znovu se otočil k Michailu Antonoviči, který mu něco vysvětloval. Silně zachmuřený Vasilij se vrátil k Jurovi.

„Kdo to je, ti outsideři?“ zeptal se Jura.

„Jak asi víš,“ řekl Vasilij, držící ještě stále ruku na zbrani, „tady na Venuši jsou jenom dva průmyslové podniky: náš - mezinárodní továrna na těžbu a zpracování transuranových surovin - a akciová společnost „Bamberg“, součást „Space Pearl Limited“. Ti ovšem netěží transurany, to mají akcionáři přísně zakázáno, ale kopou takzvané kosmické perly. Ta „Bamberg“ leží asi šest set kilometrů odtud.

„Já vím,“ řekl Jura. „Tam právě odletěl Jurkovskij s Žilinem.“

„Vážně?“ Vasilij se zájmem pohlédl na Juru.

„Vážně,“ řekl Jura. „A o co jde?“

„Ale o nic. Jo - outsideři. Společnost verbuje pracovníky a vozí je sem. Podle smlouvy jsou povinni odpracovat tolik a tolik. Ale někteří dobrodruzi uzavírají tuhle smlouvu jenom proto, aby se dostali na Venuši. Tady potom od Bambergu

zběhnou a vedou hledačství perel na vlastní pěst - a riziko. Někteří nacházejí veliké perly a potom se pod různými záminkami dostávají na naše lodě. Obvykle jako nemocní. Oni bývají ke konci hledání skutečně velmi nemocní.“

„A proč ses jich polekal?“

„Já a polekal?“ Vasilij konečně pustil zbraň. „To si nemysli. Ale jsou to lumpové, je nutné s nimi jednat silou. Minulý rok přepadli a zabili jednoho našeho kluka - technika. Vzali mu regenerátor kyslíku. No, naši jim dali co proto...“

„A co tady po okolí dělají?“

„Hrabou se v haldách. My ty perly nepotřebujeme, nebereme je, a ze sypké horniny je snazší ho vybrat...“

Ve sluchátkách se najednou ozval hrozný, zoufalý nářek. Jura překvapením až poskočil. Vasilij sebou také trhnul a začal se rozhlížet. Bykov a Michail Antonovič umkli a také otáčeli hlavami, snažíce se zjistit, odkud jde ten křik.

„Je to na vnějším spojení,“ řekl Bykov s jistotou.

„Ale odkud?“

Nářek se opakoval. Byl to pronikavý výskot k smrti vystrašeného člověka. Jen nebylo jasné, kde ten člověk je. Zaměřovače ve skafandrech nebyly.

„Zachraňte mě! Pomoc!“ křičel ten člověk.

„Pozor!“ řekl Bykov. „Najdeme ho. Michail půjde na východ, řidič na jih, praktikant na západ, já na sever. Jdeme!“

Rozběhli se do různých stran. Jura běžel k tomu místu, kde se před čtvrt hodinou mihly stíny outsiderů. Nějak si byl jistý, že ten křik souvisí s tím, že se tu objevili.

„Zachraňte mě! Dobří lidé, pomoc!“ křičel člověk z plných plic.

Jura se bez ohledu na vážnost situace skoro rozesmál. V intonacích neznámého bylo cosi podivně archaického, plačtivého, cizího. Jura by mohl říct: takovým tónem se dnes pomoc nevolá. A to podivné oslovení: dobří lidé! A vtom ho Jura uviděl.

Vztekle a bezmocně se plácal na dně hlubokého výkopu v sypkém, polotekutém blátě, které ho obklopovalo ze všech stran. Ležel na břiše a zoufale mlátil rukama a nohama, celý obalený černým a hnědým blátem, z něhož se zvedala nažloutlá mlha; stále se potápěl do toho bláta, protože na něj padalo ze stěn výkopu jako vazká lavina. Stále znovu se vyhrabával na povrch, tloukl rukama a nohama, a křičel:

„Pomozte, dobří lidé! Nenechte mě zahynout!“

Jura zvolal:

„Alexeji Petroviči, Michaila Antonoviči! Tady!“

Zamával rukama nad hlavou a začal si vyměřovat, jak se spustí do jámy. Člověk zvedl hlavu, přestal sebou házet a hned se začal potápět. Přitom se pokoušel prohlédnout si Juru zabláceným okénkem přilby.

„Milý bratříčku!“ zasténal chraplavě. „Jen sem neskákej!“

„Neskáču, uklidněte se,“ řekl Jura statečně a začal slézat. Sypká hornina se mu sesouvala pod nohama.

„Tam ne, praktikante!“ zahřměl mu do sluchátek Bykovův hlas.

„A co tedy, nechat ho zasypat?“ odpověděl Jura vzdorně.

Půda se pod ním propadla a on sjel asi o pět metrů. Člověk už nekřičel, jen se usilovně snažil dostat se z bahna, naléhal břichem a hrudí na kluzké stěny a opět po zádech sjížděl do kouřícího bahna.

„Chlapče,“ zachrptěl ve sluchátkách zadržávající se hlas. „Rozkazuji: zastav se!“

„Pozdě,“ pomyslel si Jura a sklouzl ještě o několik metrů.

„Mám lano, Alexeji Petroviči,“ zavolal Vasilij. „Juro, vydrž!“

Do přilby mu narazila nylonová smyčka. Jura si ji rychle stáhl do podpaždí. V tom okamžiku člověk v jámě znovu vyskočil a chytil Juru za nohu. Jura se hned svalil na něj a octl se po pás v blátě. Člověk se pod ním vrtěl a pak se ukázala jeho hlava v zablácené přilbě.

„Nenech mě zasypat, nenech mě tu, milý člověče!“ mumlal a pokoušel se vylézt Jurovi na ramena.

„To jsou zase kecy,“ pomyslel si Jura s odporem. Zavolal:

„Vasiliji!“

„Držím!“

„Mě pust' a jestli máš druhý konec, vytáhni toho blbce, nebo mě ještě utopí.“

„Praktikante!“ promluvil Bykov. „Vydržíš?“

„Všechno v pořádku, Alexeji Petroviči,“ odpověděl Jura co nejveseleji. „Vytáhněte toho...“

„Však jo,“ řekl Vasilij. Neznámý se zřejmě zavěsil na lano a byl vytažen nahoru, protože Jurij pocítil odlehčení. Zvedl hlavu a spatřil nohy neznámého, zuřivě bušící do sypké stěny. Táhl ho Bykov a Vasilij. Michail Antonovič držel konec lana, kde byl připoután Jura.

„Tak jak se tam máš, Jiříku?“ zeptal se hodný navigátor starostlivě.

„Dobře,“ odvětil Jura krátce.

Vasilij zadeklamoval dramaticky přerývaným hlasem:

„Silný, mizera, na provázkách, oj a vleče se, mizera, sám se nesnaží...“

Potom vytáhl Juru. Když se dostal na suché místo, neznámý tam už seděl, a usilovně stíraje bláto z přilby, drmolil vysokým plačtivým hlasem:

„Zabijáci, padouši, ach ti vrazi zatracení...“

„Odkud jsi?“ zeptal se Vasilij rozzlobeně. „Co se ti stalo?“

Nad neznámým se tyčil Bykov jako pomník, pohlížeje na něj shora. Michail Antonovič seděl před ním na bobku a pomáhal mu očistit se od bahna.

„Jako my?“ řekl neznámý svým podivným stylem. „My nejsme od vás, dobří lidé, dej vám bůh zdraví. My jsme odtamtud...“ Nevysvětlil, odkud. „Tamti se mi vysmáli, oloupili mě a hodili do té jámy... Div jsem se neutopil...“

„Co jsi zač?“ zeptal se Bykov zlostně. „Kde ses tady vzal?“

Neznámý se konečně postavil na nohy a Jura uviděl sklem očistěné přilby drobnou tvářičku s červenými očními víčky a vpadlýma tvářema v tvrdých rezavých neupravených štětinách.

„Promiňte laskavě,“ řekl sípavě neznámý a uklonil se. „Je pěkné potkat krajana. A my jsme hoši, co je čert odnesl na nebesa pro poklady. Kamínky hledáme. Kamínky.“

„Najali tě?“

„Ne, my pracujeme sami pro sebe. Nejsme tedy na nikom závislí.“

„Outsider,“ řekl Vasilij štítivě.

„Přesně tak, hledáme jako outsideři, sami pro sebe. Jo, a co já teď budu dělat? Co si teď počnu? Co? Na co jste mě zachránili?“

Začal se chovat úplně hystericky, takže bylo zapotřebí dvou léčivých pohlavků od rozezleného Vasilije a hlty alkoholu z cestovní lékárny ve voze, aby to podivné stvoření přišlo k sobě a dokázalo říci, co se stalo.

Pod krvavým nebem Venuše, na černém písku Uranové Golkondy, jen dva kroky od gigantického těžebního závodu, kde lidský génus posílal bohatství cizí planety na Zemi, odehrával se smutný, starý příběh připomínající zašlé časy „zlaté horečky“: příběh o podvodu, zradě, o létech prožitých zbytečně, o touze zbohatnout a otevřít svůj podnik...

„Blbče,“ řekl Vasilij nelitostně.

Člověk se najednou ohradil.

„Nenadávej mi!“ zaječel. „Na to jsi moc mladý! Ještě ti mléko... Řekni mi, co mám dělat? Půl roku jsem tady hnil, a teď mě okradli a nechali tu, darebáci! Moji vlastní - za můj pot a krev si budou užívat, a co já? Mám tady zdechnout? Ano?“

„Hlupáku,“ opakoval Vasilij přesvědčivě. „Pojď pracovat k nám. Penězi se sice u nás neplatí, ale budeš zase žít jako člověk.“

Bykov mlčel a se štítivou lhostejností zíral vyvrhelovi nad hlavu. Michail Antonovič vzdychal. Jura s údivem zahlédl v jeho dobráckých očích slzy. „Jemu snad je té lidské vši líto?“ pomyslel si.

Člověk se nečekaně uklidnil.

„To ne.“ řekl. „To nepůjde. Vy, komunisté, pracujete bez peněz. Ale já chci ještě žít po svém. Ještě mi něco zůstalo.“

Chlubivě se poplácával po hrudi, pak se polekaně odmlčel, zkusmo se usmál na Bykova a řekl: „Děkuji vám za záchranu, dobří lidé. Díky všel. Ale teď už půjdu. Možná že budu ještě zástěrkařit.“

Rozloučil se úklonou, pak se otočil a rychle odešel. Bykov stál rozkročen, díval se za ním, nachové odlesky mu přebíhaly po nehybné tváři. Potom se prudce otočil k Michailu Antonoviči. Ten stál s nepopsatelně žalostným výrazem ve tváři. Bykov procedil skrz zuby:

„Nic takového, Michailu. To jsme přece nedělali pro ně. To je odpad. Výrobní náklady.“

Všichni se odmlčeli. Pak se Jura potichu zeptal:

„Co to znamená - zástěrkařit?“

Vasilij mu znalecky odpověděl:

„Od slova ‚zástěra‘. Že si nabere plnou zástěru drahocenností.“

* * *